فصلنامه پژوهش در مدیریت شماره۳- دوره۲-تابستان ۱۴۰۵ صفحا۱۸۱-۴۶۴
Journal of Research in Management
Issn: 3060-6241

نقش شفافیت و انضباط مالی در ارتقای اعتماد عمومی و بهبود وصول درآمدهای شهرداری

مهدی خالقی [*1]

۱- کارشناسی حسابداری، (پست سازمانی: امور مالی و وصول درآمدها).

چکیده

شهرداری‌ها به‌عنوان نهادهای اصلی مدیریت و اداره امور شهری، برای ارائه خدمات عمومی، توسعه زیرساخت‌ها و ارتقای کیفیت زندگی شهروندان، به منابع مالی پایدار و نظام مدیریت مالی کارآمد نیاز دارند. بااین‌حال، چالش‌هایی مانند محدودیت منابع درآمدی، افزایش مطالبات معوق، ضعف در سازوکارهای نظارتی، عدم شفافیت در گزارش‌دهی مالی و کاهش اعتماد عمومی می‌توانند تحقق اهداف مالی و اجرایی شهرداری‌ها را با مشکل مواجه سازند. در چنین شرایطی، شفافیت و انضباط مالی از مهم‌ترین الزامات حکمرانی مطلوب شهری محسوب می‌شوند. هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش شفافیت و انضباط مالی در ارتقای اعتماد عمومی شهروندان و بهبود وصول درآمدهای شهرداری و همچنین شناسایی سازوکارها، چالش‌ها و راهکارهای مؤثر در این زمینه است. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی ـ تحلیلی و مروری است که با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای، بررسی مبانی نظری و تحلیل یافته‌های پژوهش‌های پیشین انجام شده است. در این راستا، منابع علمی مرتبط با شفافیت مالی، انضباط مالی، اعتماد عمومی، مدیریت درآمدهای شهری، کنترل داخلی و مدیریت مطالبات بررسی و نتایج آن‌ها به‌صورت موضوعی طبقه‌بندی و تحلیل شده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد شفافیت مالی از طریق انتشار اطلاعات قابل اتکا، گزارش‌دهی منظم، پاسخ‌گویی مدیران و فراهم‌کردن امکان نظارت شهروندان، زمینه تقویت اعتماد عمومی و افزایش احساس عدالت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی را فراهم می‌کند. همچنین، انضباط مالی با تقویت کنترل‌های داخلی، رعایت مقررات، مدیریت هزینه‌ها، سامان‌دهی بدهی‌ها و استفاده از سامانه‌های اطلاعاتی حسابداری، موجب کاهش انحرافات مالی و افزایش کارایی فرایند وصول درآمدها می‌شود. نتایج همچنین بیانگر آن است که اعتماد عمومی، رضایت از خدمات شهری و ادراک شهروندان از نحوه هزینه‌کرد منابع، در تمکین داوطلبانه آنان نسبت به پرداخت عوارض و مطالبات شهرداری نقش مؤثری دارند. ارتقای وصول درآمدهای شهرداری صرفاً از طریق افزایش ابزارهای قانونی وصول مطالبات امکان‌پذیر نیست، بلکه مستلزم استقرار هم‌زمان شفافیت، انضباط مالی، پاسخ‌گویی و مدیریت کارآمد منابع است. بنابراین، توسعه سامانه‌های شفافیت مالی، تقویت نظارت داخلی، بهبود مدیریت مطالبات و افزایش مشارکت شهروندان می‌تواند به شکل‌گیری اعتماد عمومی، تحقق درآمدهای پایدار و بهبود حکمرانی مالی شهری منجر شود.

واژگان کلیدی: شفافیت مالی، انضباط مالی، اعتماد عمومی، وصول درآمدهای شهرداری، حکمرانی مالی شهری

.. مقدمه و بیان مسئله

شهرداری‌ها به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای عمومی و مدیریت‌کننده امور محلی، نقش اساسی در تأمین خدمات عمومی، توسعه زیرساخت‌های شهری، ارتقای کیفیت زندگی شهروندان و تحقق توسعه پایدار شهری بر عهده دارند. انجام این مسئولیت‌ها مستلزم برخورداری از منابع مالی کافی، پایدار و قابل اتکا است؛ زیرا بخش قابل‌توجهی از فعالیت‌های شهرداری‌ها، از جمله توسعه معابر، نگهداری فضای سبز، مدیریت پسماند، ارائه خدمات حمل‌ونقل عمومی، بهسازی محیط شهری و اجرای پروژه‌های عمرانی، به توان مالی و ظرفیت درآمدزایی این نهادها وابسته است. در چنین شرایطی، مدیریت صحیح منابع و مصارف مالی، صرفاً یک وظیفه حسابداری و اجرایی محسوب نمی‌شود، بلکه یکی از ارکان اساسی حکمرانی مطلوب شهری به شمار می‌رود. از این منظر، شفافیت مالی و انضباط مالی دو مؤلفه بنیادین هستند که می‌توانند زمینه استفاده بهینه از منابع عمومی، کاهش اتلاف اعتبارات، محدودسازی زمینه‌های فساد اداری و افزایش کارآمدی نظام مدیریت شهری را فراهم سازند. مطالعات انجام‌شده در حوزه مدیریت مالی شهرداری‌ها نیز بر ضرورت بازنگری در سازوکارهای مالی، تقویت نظارت و ایجاد نظام‌های شفاف اطلاعاتی تأکید دارند (حسینی عقدایی و همکاران، ۱۴۰۰؛ قهرمان‌نژاد، ۱۴۰۲). به همین دلیل، توجه به این دو مؤلفه باید در کنار سیاست‌های درآمدزایی و برنامه‌ریزی مالی شهرداری‌ها مورد بررسی قرار گیرد.

یکی از مهم‌ترین مسائل پیش روی شهرداری‌ها، چگونگی تأمین منابع درآمدی و اطمینان از وصول به‌موقع و کامل درآمدهای پیش‌بینی‌شده است. شهرداری‌ها برای اداره امور جاری و اجرای برنامه‌های توسعه‌ای خود به منابع درآمدی متنوعی از جمله عوارض نوسازی، عوارض صدور پروانه ساختمانی، بهای خدمات شهری، درآمدهای ناشی از فعالیت‌های اقتصادی و سایر منابع قانونی وابسته هستند. با این حال، اتکای بیش از اندازه به درآمدهای ناپایدار، تأخیر در پرداخت عوارض، افزایش مطالبات معوق، ضعف در شناسایی ظرفیت‌های درآمدی و مشکلات مرتبط با وصول مطالبات می‌تواند تعادل مالی شهرداری را با اختلال مواجه کند. در واقع، برخورداری از منابع درآمدی قانونی به‌تنهایی تضمین‌کننده وضعیت مالی مطلوب نیست، بلکه توانایی شناسایی، ثبت، مطالبه و وصول این درآمدها نیز اهمیت فراوانی دارد. از سوی دیگر، شرایط اقتصاد کلان، نوسانات اقتصادی، وضعیت فعالیت‌های ساختمانی و قدرت اقتصادی شهروندان بر ظرفیت درآمدزایی شهرداری‌ها اثرگذار هستند و می‌توانند تحقق بودجه‌های مصوب را با چالش مواجه کنند (فیضی‌توتکله و همکاران، ۱۴۰۰؛ یزدانی و بصیری، ۱۴۰۲). بنابراین، بهبود عملکرد درآمدی شهرداری‌ها نیازمند رویکردی جامع است که در آن علاوه بر اصلاح ساختارهای درآمدی، اعتماد عمومی، کیفیت مدیریت مالی و میزان پاسخ‌گویی سازمانی نیز مورد توجه قرار گیرد.

در این میان، شفافیت مالی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین الزامات مدیریت صحیح منابع عمومی، نقش تعیین‌کننده‌ای در ایجاد ارتباط سازنده میان شهرداری و شهروندان ایفا می‌کند. شفافیت مالی به معنای فراهم‌کردن امکان دسترسی مناسب، به‌موقع و قابل فهم به اطلاعات مربوط به منابع درآمدی، نحوه تخصیص اعتبارات، هزینه‌کرد بودجه، قراردادها، تعهدات مالی و عملکرد اقتصادی شهرداری است. تحقق این مفهوم مستلزم آن است که اطلاعات مالی صرفاً در اختیار مدیران و کارکنان سازمان باقی نماند، بلکه شهروندان، نهادهای نظارتی و سایر ذی‌نفعان نیز بتوانند از وضعیت مالی و نحوه مصرف منابع عمومی آگاهی پیدا کنند. هنگامی که شهروندان بدانند عوارض پرداختی آنان از چه طریقی دریافت می‌شود، در چه بخش‌هایی هزینه می‌گردد و چه نتایجی برای بهبود خدمات شهری به همراه دارد، امکان شکل‌گیری احساس اعتماد و مسئولیت‌پذیری متقابل افزایش می‌یابد. پژوهش‌های انجام‌شده درباره طراحی مدل شفافیت مالی در شهرداری‌ها نشان می‌دهند که شفافیت باید به‌عنوان مجموعه‌ای از سازوکارهای اطلاعاتی، مدیریتی، نظارتی و پاسخ‌گویی در نظر گرفته شود و نمی‌توان آن را صرفاً به انتشار صورت‌های مالی محدود کرد (تقی‌زاده، ۱۴۰۱؛ حسینی عقدایی و همکاران، ۱۴۰۰). بر این اساس، شفافیت مالی می‌تواند

زمینه کاهش فاصله اطلاعاتی میان مدیریت شهری و شهروندان را فراهم کرده و بستر مناسبی برای افزایش مشارکت عمومی در تأمین منابع مالی شهری ایجاد کند.

در کنار شفافیت مالی، انضباط مالی نیز از جایگاه ویژه‌ای در مدیریت اقتصادی شهرداری‌ها برخوردار است. انضباط مالی به مجموعه اصول، قواعد و سازوکارهایی اشاره دارد که موجب می‌شوند دریافت‌ها، پرداخت‌ها، تعهدات، هزینه‌ها و تخصیص اعتبارات در چارچوب قوانین، مقررات و بودجه‌های مصوب انجام شوند. رعایت انضباط مالی مستلزم وجود برنامه‌ریزی دقیق، کنترل هزینه‌ها، ثبت صحیح عملیات مالی، نظارت مستمر بر تعهدات، مدیریت بدهی‌ها و جلوگیری از ایجاد هزینه‌های غیرضروری است. در صورت ضعف انضباط مالی، حتی شهرداری‌هایی که از ظرفیت درآمدی مناسبی برخوردار هستند نیز ممکن است با مشکلاتی مانند انباشت بدهی، تأخیر در پرداخت تعهدات، افزایش هزینه‌های اجرایی و عدم تحقق اهداف بودجه‌ای مواجه شوند. از این رو، انضباط مالی را باید یکی از عوامل اصلی پایداری مالی و ارتقای اعتبار سازمانی شهرداری‌ها تلقی کرد. در این زمینه، استقرار سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری می‌تواند با افزایش دقت ثبت اطلاعات، فراهم‌کردن امکان کنترل عملیات و بهبود نظارت بر رعایت قوانین مالی، نقش مؤثری در تقویت انضباط مالی ایفا کند (میرزایی افشرد و اشرف، ۱۴۰۵). همچنین، توجه به حسابداری مدیریت و استفاده از اطلاعات حاصل از آن می‌تواند زمینه تصمیم‌گیری آگاهانه‌تر مدیران شهری درباره تخصیص منابع، کنترل هزینه‌ها و مدیریت عملکرد مالی را فراهم سازد (صداقت، ۱۴۰۵).

۱-۲. بیان مسئله

یکی از چالش‌های اساسی در مدیریت مالی شهرداری‌ها، وجود فاصله میان ظرفیت بالقوه درآمدزایی و میزان واقعی درآمدهای وصول‌شده است. در بسیاری از موارد، شهرداری‌ها با وجود برخورداری از منابع قانونی درآمدی و ظرفیت‌های متعدد برای تأمین مالی خدمات شهری، در زمینه وصول کامل و به‌موقع مطالبات خود با مشکلاتی مواجه هستند. این مسئله می‌تواند ناشی از عواملی مانند ضعف نظام شناسایی مؤدیان، ناکارآمدی فرآیندهای وصول عوارض، نبود اطلاعات یکپارچه مالی، پیچیدگی مقررات، ضعف ارتباط با شهروندان و کاهش تمایل عمومی به پرداخت عوارض باشد. افزون بر این، هنگامی که شهروندان نسبت به نحوه محاسبه عوارض، مبنای قانونی دریافت وجوه یا چگونگی هزینه‌کرد درآمدهای شهرداری آگاهی کافی نداشته باشند، ممکن است پرداخت عوارض را نه به‌عنوان مشارکت در تأمین خدمات عمومی، بلکه به‌عنوان یک الزام مالی بدون بازده مشخص تلقی کنند. این برداشت می‌تواند بر میزان همکاری شهروندان با شهرداری تأثیر منفی گذاشته و احتمال تأخیر در پرداخت یا افزایش مطالبات معوق را بیشتر کند. بنابراین، مسئله وصول درآمدهای شهری صرفاً یک موضوع اجرایی و حسابداری نیست، بلکه با کیفیت رابطه میان شهرداری و شهروندان و میزان اعتماد عمومی به عملکرد مدیریت شهری ارتباط مستقیم دارد (احمدی و امیرحسین، ۱۴۰۴؛ فیضی‌توتکله و همکاران، ۱۴۰۰). بر این اساس، بررسی عوامل سازمانی و مدیریتی مؤثر بر افزایش تمکین شهروندان در پرداخت عوارض، یکی از ضرورت‌های مهم در اصلاح نظام درآمدی شهرداری‌ها محسوب می‌شود.

اعتماد عمومی یکی از سرمایه‌های نامشهود و در عین حال ارزشمند سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات عمومی است که می‌تواند رفتار مالی و میزان همکاری شهروندان با نهادهای مدیریت شهری را تحت تأثیر قرار دهد. اعتماد عمومی زمانی شکل می‌گیرد که شهروندان نسبت به درستکاری، شایستگی، عدالت، پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری مدیران شهری اطمینان نسبی داشته باشند. در واقع، شهروندان زمانی تمایل بیشتری به پرداخت عوارض و مشارکت در تأمین هزینه‌های شهری خواهند داشت که احساس کنند منابع مالی دریافتی به‌صورت قانونی و منصفانه مدیریت شده و نتایج آن در قالب خدمات عمومی قابل مشاهده

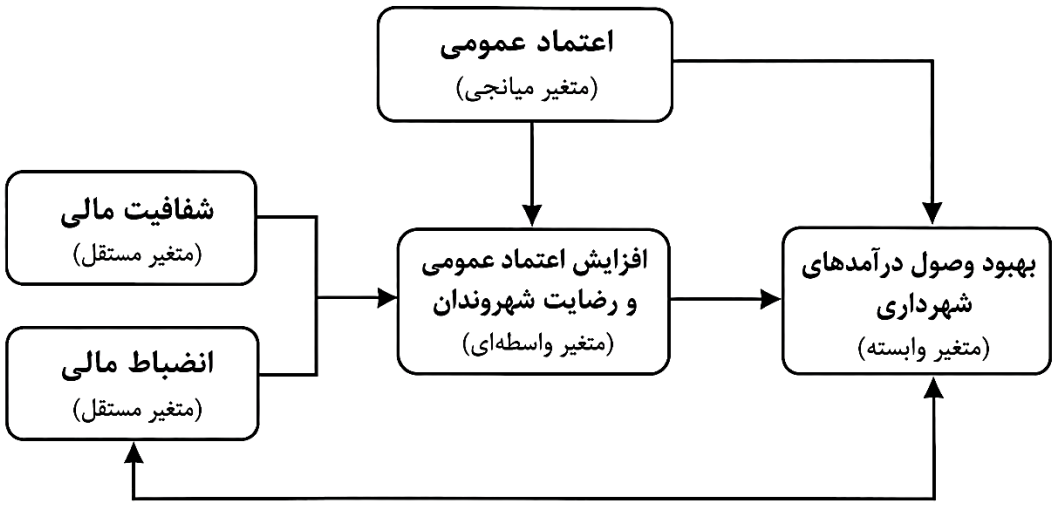
است. در مقابل، ابهام در عملکرد مالی، نبود اطلاعات قابل دسترس، گزارش‌دهی ناکافی و تصور وجود تبعیض در دریافت یا مصرف منابع می‌تواند اعتماد شهروندان را تضعیف کند. از این منظر، اعتماد عمومی تنها یک نگرش ذهنی و اجتماعی نیست، بلکه می‌تواند پیامدهای اقتصادی و مالی مشخصی برای شهرداری‌ها به همراه داشته باشد. پژوهش پاک‌نهاد و همکاران (۱۳۹۹) در زمینه همکاری مبتنی بر اعتماد نیز بر اهمیت اعتماد در شکل‌گیری روابط همکاری و مشارکت میان افراد و سازمان‌ها تأکید دارد. همچنین، بررسی ارتباط میان ویژگی‌های مدیریتی، سلامت اداری و سلامت مالی نشان می‌دهد که کیفیت رفتار مدیران و رعایت اصول اخلاقی و سازمانی می‌تواند در ارزیابی عملکرد نهادهای عمومی اهمیت داشته باشد (رشیدیان و ونژادایرانی، ۱۴۰۴). بنابراین، تقویت اعتماد عمومی باید به‌عنوان یکی از پیش‌نیازهای بهبود عملکرد مالی و درآمدی شهرداری‌ها مورد توجه قرار گیرد.

مسئله دیگری که ضرورت بررسی این موضوع را افزایش می‌دهد، احتمال بروز فساد اداری و مالی در شرایط فقدان شفافیت و ضعف نظارت سازمانی است. هنگامی که اطلاعات مربوط به قراردادها، معاملات، درآمدها، هزینه‌ها و تعهدات مالی به‌صورت روشن و قابل ارزیابی در دسترس نباشد، امکان نظارت مؤثر بر عملکرد واحدهای مختلف کاهش می‌یابد. در چنین شرایطی، زمینه بروز تصمیمات سلیقه‌ای، تخصیص نامناسب منابع، تخلفات مالی و استفاده غیرکارآمد از دارایی‌های عمومی افزایش پیدا می‌کند. این موضوع علاوه بر تحمیل هزینه‌های اقتصادی، می‌تواند تصویر ذهنی شهروندان از سلامت عملکرد شهرداری را نیز تحت تأثیر قرار دهد. ازاین‌رو، شفافیت مالی باید به‌عنوان ابزاری برای پیشگیری از فساد، افزایش قابلیت نظارت و تقویت سلامت اداری مورد توجه قرار گیرد. قهرمان‌نژاد (۱۴۰۲) بر نقش نظارت و شفافیت مالی در کاهش فساد اداری و تحقق سلامت اداری در شهرداری‌ها تأکید کرده است. همچنین، ناطقی رستمی و همکاران (۱۴۰۵) با تمرکز بر طراحی مدل مفهومی کشف فساد مالی مبتنی بر شفافیت و انضباط مالی، اهمیت ارتباط این دو مؤلفه را در شناسایی و کنترل مخاطرات مالی نشان داده‌اند. در نتیجه، می‌توان استدلال کرد که ایجاد سازوکارهای شفاف گزارش‌دهی، نظارت مستمر و کنترل داخلی نه‌تنها احتمال تخلفات را کاهش می‌دهد، بلکه از طریق افزایش اطمینان عمومی، می‌تواند زمینه همکاری بیشتر شهروندان در پرداخت عوارض و سایر درآمدهای قانونی را فراهم سازد. از سوی دیگر، ضعف در مدیریت تعهدات و بدهی‌های شهرداری نیز یکی از موضوعات مهم در ارزیابی انضباط مالی و پایداری درآمدی به شمار می‌رود. شهرداری‌ها در جریان اجرای پروژه‌های عمرانی، انعقاد قراردادها، خرید خدمات و تأمین نیازهای جاری خود، تعهدات مالی متعددی ایجاد می‌کنند که در صورت نبود برنامه‌ریزی و کنترل مناسب، ممکن است به انباشت بدهی و افزایش فشار بر منابع درآمدی آینده منجر شوند. در چنین شرایطی، بخشی از درآمدهای وصول‌شده به جای اختصاص به توسعه خدمات شهری و اجرای پروژه‌های جدید، صرف تسویه تعهدات گذشته خواهد شد. این مسئله می‌تواند توان مالی شهرداری را محدود کرده و موجب کاهش کیفیت خدمات و نارضایتی شهروندان شود. بنابراین، مدیریت بدهی‌ها، کنترل قراردادها، ارزیابی ریسک‌های مالی و رعایت انضباط در ایجاد تعهدات باید در کنار سیاست‌های افزایش درآمد مورد توجه قرار گیرند. شهرابی فراهانی و همکاران (۱۴۰۲) در بررسی مدیریت بدهی‌های شهرداری تهران، بر ضرورت طراحی چارچوبی برای سامان‌دهی و مدیریت بدهی‌ها تأکید کرده‌اند. همچنین، کریم‌نیا (۱۴۰۱) با آسیب‌شناسی نظام مدیریت مالی شهرداری تهران و مطالعه تطبیقی تجربه چند شهر بین‌المللی، به اهمیت اصلاح ساختارها و سازوکارهای مدیریت مالی شهری پرداخته است. افزون بر این، مدیریت قراردادهای شهرداری‌ها با رویکرد کاهش ریسک‌های حقوقی و مالی می‌تواند در پیشگیری از ایجاد تعهدات نامناسب و کنترل پیامدهای مالی تصمیمات اجرایی مؤثر باشد (میرزانژاد، ۱۴۰۵).

با توجه به مطالب مطرح‌شده، مسئله اصلی پژوهش حاضر آن است که شفافیت مالی و انضباط مالی از چه سازوکارهایی می‌توانند موجب ارتقای اعتماد عمومی و بهبود وصول درآمدهای شهرداری شوند و چگونه می‌توان از ظرفیت‌های حسابداری،

نظارت مالی، گزارش‌دهی و پاسخ‌گویی برای تقویت این رابطه استفاده کرد. اهمیت این مسئله از آن جهت است که افزایش درآمدهای شهرداری نباید صرفاً از طریق تشدید فرآیندهای مطالبه و دریافت عوارض دنبال شود، بلکه لازم است هم‌زمان با اصلاح شیوه‌های مدیریت مالی، اعتماد شهروندان نیز تقویت شود. به عبارت دیگر، وصول پایدار درآمدهای شهری زمانی امکان‌پذیرتر خواهد بود که شهروندان از قانونی و عادلانه بودن دریافت‌ها اطمینان داشته باشند، نحوه مصرف منابع را قابل مشاهده بدانند و عملکرد مالی شهرداری را پاسخ‌گو و قابل ارزیابی تلقی کنند. در این چارچوب، استقرار نظام اطلاعاتی یکپارچه حسابداری، انتشار گزارش‌های مالی قابل فهم، تقویت کنترل‌های داخلی، نظارت بر قراردادها، مدیریت مطالبات و ارائه گزارش‌های دوره‌ای از عملکرد درآمد و هزینه می‌تواند به‌عنوان مجموعه‌ای از ابزارهای اجرایی مورد استفاده قرار گیرد (میرزایی افشرد و اشرف، ۱۴۰۵؛ صداقت، ۱۴۰۵). بنابراین، پژوهش حاضر با رویکرد مروری و تحلیلی درصدد است ضمن تبیین مفاهیم شفافیت مالی، انضباط مالی و اعتماد عمومی، ارتباط میان این متغیرها را با عملکرد وصول درآمدهای شهرداری بررسی کرده و راهکارهایی برای ارتقای سلامت مالی و افزایش همکاری شهروندان ارائه دهد.

در نهایت، ضرورت پرداختن به این موضوع را می‌توان در این نکته خلاصه کرد که پایداری مالی شهرداری‌ها تنها به میزان درآمدهای پیش‌بینی‌شده در بودجه وابسته نیست، بلکه به کیفیت نظام مدیریت مالی، میزان اعتماد عمومی و توانایی سازمان در تبدیل منابع مالی به خدمات عمومی مطلوب نیز بستگی دارد. چنانچه شهرداری بتواند با رعایت اصول شفافیت، انضباط و پاسخ‌گویی، رابطه‌ای مبتنی بر اعتماد با شهروندان برقرار کند، زمینه مشارکت داوطلبانه‌تر آنان در پرداخت عوارض و تأمین منابع شهری فراهم خواهد شد. در مقابل، ضعف در این زمینه ممکن است حتی در صورت افزایش نرخ عوارض یا گسترش منابع درآمدی، به کاهش همکاری شهروندان و افزایش هزینه‌های وصول مطالبات منجر شود. ازاین‌رو، موضوع شفافیت و انضباط مالی را باید فراتر از یک الزام اداری و حسابداری و به‌عنوان راهبردی برای اصلاح حکمرانی مالی شهری در نظر گرفت؛ راهبردی که می‌تواند هم‌زمان سلامت اداری، کارآمدی اقتصادی، اعتماد اجتماعی و پایداری منابع درآمدی شهرداری‌ها را تقویت کند (تقی‌زاده، ۱۴۰۱؛ قهرمان‌نژاد، ۱۴۰۲؛ ناطقی رستمی و همکاران، ۱۴۰۵).

شکل ۱. مدل مفهومی ارتباط شفافیت مالی و انضباط مالی با اعتماد عمومی و وصول درآمدهای شهرداری

۲. مبانی نظری و مفهومی شفافیت و انضباط مالی در شهرداری‌ها

۲-۱. مفهوم، ابعاد و اهمیت شفافیت مالی در شهرداری‌ها

شفافیت مالی یکی از اصول اساسی حکمرانی مطلوب و مدیریت اثربخش منابع عمومی است که بر دسترسی آزاد، به‌موقع و قابل فهم ذی‌نفعان به اطلاعات مالی و عملکرد اقتصادی سازمان‌ها تأکید دارد. در حوزه مدیریت شهری، شفافیت مالی به معنای فراهم‌کردن امکان آگاهی شهروندان، نهادهای نظارتی و سایر ذی‌نفعان از نحوه تأمین درآمدها، تخصیص اعتبارات، اجرای بودجه، هزینه‌کرد منابع، انعقاد قراردادها و وضعیت تعهدات مالی شهرداری است. اهمیت این مفهوم از آن جهت است که شهرداری‌ها منابع مالی خود را از طریق دریافت عوارض، بهای خدمات و سایر درآمدهای قانونی تأمین می‌کنند و در قبال نحوه مدیریت این منابع، مسئولیت عمومی دارند. بنابراین، اطلاعات مالی شهرداری نباید صرفاً در اختیار مدیران و کارکنان واحدهای مالی قرار داشته باشد، بلکه لازم است به شکلی منظم و قابل ارزیابی در اختیار جامعه قرار گیرد. شفافیت مالی موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی میان مدیریت شهری و شهروندان شده و امکان ارزیابی عملکرد مدیران را افزایش می‌دهد. در این راستا، حسینی عقدایی و همکاران (۱۴۰۰) در ارائه مدل شفافیت مالی در شهرداری، بر ضرورت شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مختلف شفافیت در ساختار مدیریت شهری تأکید کرده‌اند. همچنین، تقی‌زاده (۱۴۰۱) شفافیت مالی را موضوعی مرتبط با اصلاح فرآیندهای مدیریتی و ارتقای کیفیت نظارت بر عملکرد شهرداری‌ها معرفی می‌کند.

شفافیت مالی در شهرداری‌ها دارای ابعاد متعددی است که هر یک بخشی از فرآیند مدیریت منابع عمومی را پوشش می‌دهند. نخستین بعد، شفافیت درآمدی است که بر ارائه اطلاعات دقیق درباره منابع درآمدی، مبانی قانونی دریافت عوارض، میزان درآمدهای پیش‌بینی‌شده و عملکرد واقعی وصول درآمدها تمرکز دارد. دومین بعد، شفافیت هزینه‌ای است که مشخص می‌کند منابع مالی شهرداری در چه بخش‌هایی مصرف شده و چه میزان از اعتبارات به امور عمرانی، خدمات شهری، هزینه‌های اداری و سایر فعالیت‌ها اختصاص یافته است. بعد سوم، شفافیت بودجه‌ای است که به انتشار اطلاعات مربوط به بودجه مصوب، اصلاحات بودجه‌ای، میزان تحقق درآمدها و انحرافات میان عملکرد واقعی و برنامه پیش‌بینی‌شده مربوط می‌شود. همچنین، شفافیت قراردادی و معاملاتی از طریق انتشار اطلاعات مربوط به مناقصه‌ها، مزایده‌ها، پیمانکاران، مبالغ قراردادها و تعهدات ایجادشده، امکان نظارت بر فرآیندهای اقتصادی شهرداری را فراهم می‌کند. اهمیت این ابعاد در آن است که انتشار اطلاعات ناقص یا محدود نمی‌تواند پاسخ‌گوی نیازهای نظارتی شهروندان باشد و شفافیت واقعی زمانی تحقق می‌یابد که اطلاعات مالی از مرحله پیش‌بینی و تصویب تا مرحله اجرا و ارزیابی در دسترس باشد. بررسی وضعیت شفافیت مالی شهرداری تهران نیز بر ضرورت شناسایی کاستی‌های موجود و ارائه راهکارهایی برای ارتقای دسترسی به اطلاعات مالی تأکید دارد (کیانی و همکاران، ۱۴۰۰). از این منظر، شفافیت باید به‌صورت یک فرآیند مستمر و سازمان‌یافته در تمامی سطوح مدیریت مالی شهرداری اجرا شود.

یکی دیگر از جنبه‌های مهم شفافیت مالی، قابلیت فهم و قابلیت اتکای اطلاعات منتشرشده است. صرف انتشار صورت‌های مالی، گزارش‌های بودجه‌ای یا اطلاعات قراردادها به معنای تحقق شفافیت نیست؛ زیرا اطلاعات باید از نظر صحت، کامل‌بودن، بهنگام‌بودن و قابلیت مقایسه نیز از کیفیت مناسبی برخوردار باشند. برای مثال، اگر شهرداری صرفاً میزان کل درآمدهای وصول‌شده را اعلام کند، اما اطلاعات تفصیلی درباره نوع درآمد، منطقه جغرافیایی، میزان مطالبات معوق و نحوه هزینه‌کرد آن ارائه ندهد، شهروندان و نهادهای نظارتی امکان تحلیل دقیق عملکرد مالی را نخواهند داشت. بنابراین، شفافیت مالی مستلزم طراحی نظام گزارش‌دهی استاندارد و ایجاد ارتباط منطقی میان اطلاعات حسابداری، اطلاعات بودجه‌ای و اطلاعات عملکردی است. در این زمینه، سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری می‌توانند با یکپارچه‌سازی داده‌های مالی و کاهش خطاهای

ثبت و پردازش اطلاعات، زمینه تولید گزارش‌های دقیق‌تر را فراهم سازند. میرزایی افشرد و اشرف (۱۴۰۵) در بررسی تأثیر استقرار سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر رعایت قوانین و انضباط مالی در شهرداری تبریز، به اهمیت نقش فناوری اطلاعات در بهبود فرآیندهای مالی اشاره کرده‌اند. همچنین، قهرمان‌نژاد (۱۴۰۲) بر نقش نظارت و شفافیت مالی در کاهش فساد اداری تأکید دارد. در نتیجه، می‌توان گفت شفافیت مالی زمانی اثربخش خواهد بود که اطلاعات منتشرشده علاوه بر دسترس‌پذیری، از اعتبار و کیفیت لازم برای تصمیم‌گیری و نظارت برخوردار باشند.

۲-۲. مفهوم انضباط مالی و اصول حاکم بر مدیریت مالی شهرداری‌ها

انضباط مالی به مجموعه‌ای از قواعد، سیاست‌ها و سازوکارهای مدیریتی و حسابداری گفته می‌شود که به‌منظور اطمینان از رعایت قوانین، کنترل هزینه‌ها، مدیریت منابع، جلوگیری از ایجاد تعهدات غیرضروری و استفاده صحیح از اعتبارات در سازمان‌ها به کار گرفته می‌شوند. در شهرداری‌ها، انضباط مالی به معنای انجام کلیه عملیات مربوط به دریافت، پرداخت، ثبت، تخصیص و مصرف منابع مالی در چارچوب بودجه مصوب و مقررات قانونی است. این مفهوم تنها به جلوگیری از هزینه‌های اضافی محدود نمی‌شود، بلکه شامل برنامه‌ریزی مالی، کنترل بودجه، مدیریت نقدینگی، نظارت بر تعهدات، ثبت دقیق عملیات حسابداری و ارزیابی عملکرد مالی نیز می‌شود. اهمیت انضباط مالی در مدیریت شهری از آن جهت است که شهرداری‌ها با منابع محدود و نیازهای متنوع و بعضاً متعارض مواجه هستند و لازم است میان درآمدهای قابل تحقق و هزینه‌های مورد نیاز تعادل برقرار کنند. چنانچه هزینه‌ها بدون توجه به ظرفیت درآمدی و وضعیت نقدینگی سازمان انجام شوند، احتمال ایجاد کسری بودجه، افزایش بدهی‌ها و تأخیر در اجرای پروژه‌های شهری افزایش خواهد یافت. بنابراین، انضباط مالی یکی از پیش‌شرط‌های دستیابی به پایداری مالی و استمرار ارائه خدمات عمومی محسوب می‌شود. در این زمینه، صداقت (۱۴۰۵) در مرور نظام‌مند نقش حسابداری مدیریت در حکمرانی مالی شهرداری‌ها، اهمیت ابزارهای حسابداری مدیریت را در بهبود برنامه‌ریزی، کنترل و تصمیم‌گیری مالی مورد توجه قرار داده است.

یکی از مهم‌ترین اصول انضباط مالی، رعایت انضباط بودجه‌ای است. انضباط بودجه‌ای به این معناست که هزینه‌کرد منابع باید بر اساس اعتبارات مصوب، اولویت‌های تعیین‌شده و ظرفیت واقعی درآمدهای شهرداری انجام شود. در این چارچوب، لازم است پیش از اجرای هرگونه هزینه یا ایجاد تعهد مالی، منابع تأمین آن مشخص شده و آثار مالی تصمیمات مورد ارزیابی قرار گیرد. همچنین، انحراف میان بودجه پیش‌بینی‌شده و عملکرد واقعی باید به‌صورت مستمر بررسی شود تا مدیران بتوانند دلایل عدم تحقق درآمدها یا افزایش هزینه‌ها را شناسایی کنند. برای نمونه، اگر درآمدهای حاصل از عوارض ساختمانی کمتر از میزان پیش‌بینی‌شده باشد، ادامه اجرای پروژه‌هایی که به این منابع وابسته هستند، بدون بازنگری در برنامه مالی می‌تواند مشکلات نقدینگی ایجاد کند. ازاین‌رو، کنترل بودجه باید به‌صورت دوره‌ای و مبتنی بر اطلاعات واقعی انجام شود. یکی دیگر از اصول مهم، رعایت انضباط در مدیریت بدهی‌ها و تعهدات است؛ زیرا تعهدات مالی فاقد پشتوانه درآمدی می‌توانند منابع سال‌های آینده شهرداری را تحت فشار قرار دهند. شهرابی فراهانی و همکاران (۱۴۰۲) در بررسی مدیریت بدهی‌های شهرداری تهران، بر ضرورت سامان‌دهی بدهی‌ها و ایجاد چارچوبی مناسب برای مدیریت تعهدات مالی تأکید کرده‌اند. همچنین، کریم‌نیا (۱۴۰۱) با بررسی نظام مدیریت مالی شهرداری تهران و تجربه شهرهای مختلف جهان، ضرورت اصلاح ساختارهای مالی و ارتقای کارآمدی نظام مدیریت منابع را مورد توجه قرار داده است.

کنترل‌های داخلی و نظام نظارت مالی نیز از ارکان اصلی تحقق انضباط مالی در شهرداری‌ها محسوب می‌شوند. کنترل داخلی مجموعه‌ای از سیاست‌ها و روش‌هایی است که با هدف حفاظت از دارایی‌ها، اطمینان از صحت اطلاعات حسابداری، رعایت

قوانین و پیشگیری از تخلفات مالی طراحی و اجرا می‌شود. در ساختار شهرداری، این کنترل‌ها می‌توانند شامل تفکیک وظایف در فرآیند دریافت و پرداخت، تأیید اسناد مالی، کنترل قراردادها، تطبیق حساب‌ها، نظارت بر عملکرد مناطق و واحدهای اجرایی و بررسی مستمر انحرافات مالی باشند. وجود کنترل‌های داخلی مؤثر موجب می‌شود احتمال وقوع اشتباهات، سوءاستفاده از منابع و پرداخت‌های غیرمجاز کاهش یابد. همچنین، نظارت مستمر بر عملکرد واحدهای مالی امکان شناسایی زودهنگام مشکلات و اصلاح فرآیندهای اجرایی را فراهم می‌کند. در این میان، سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری نقش مهمی در تقویت کنترل‌های داخلی دارند؛ زیرا با ثبت الکترونیکی عملیات، ایجاد سوابق قابل پیگیری و فراهم‌کردن امکان دسترسی مدیران به اطلاعات بهنگام، زمینه نظارت دقیق‌تر را فراهم می‌سازند. میرزایی افشرد و اشرف (۱۴۰۵) به ارتباط استقرار سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری با بهبود رعایت قوانین و انضباط مالی در شهرداری تبریز پرداخته‌اند. از سوی دیگر، ناطقی رستمی و همکاران (۱۴۰۵) بر نقش تلفیقی شفافیت و انضباط مالی در طراحی مدل مفهومی کشف فساد مالی تأکید کرده‌اند. بر این اساس، استقرار کنترل‌های داخلی اثربخش در کنار سیستم‌های اطلاعاتی مناسب می‌تواند یکی از مهم‌ترین ابزارهای ارتقای سلامت مالی شهرداری‌ها باشد.

۲-۳. مفهوم اعتماد عمومی، وصول درآمدهای شهری و ارتباط آن‌ها با شفافیت و انضباط مالی

اعتماد عمومی یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و از عوامل تأثیرگذار بر موفقیت سازمان‌های عمومی در انجام وظایف و مسئولیت‌های خود است. این مفهوم به میزان اطمینان شهروندان نسبت به درستکاری، شایستگی، عدالت، پاسخ‌گویی و عملکرد مسئولان و نهادهای عمومی اشاره دارد. در حوزه مدیریت شهری، اعتماد عمومی زمانی تقویت می‌شود که شهروندان احساس کنند شهرداری در دریافت عوارض، ارائه خدمات و تخصیص منابع، اصول قانونی و عدالت اجتماعی را رعایت می‌کند. به بیان دیگر، اعتماد عمومی زمانی شکل می‌گیرد که میان تعهدات اعلام‌شده شهرداری و عملکرد واقعی آن هماهنگی وجود داشته باشد. برای مثال، هنگامی که شهروندان مشاهده می‌کنند درآمدهای حاصل از عوارض شهری در مسیر بهبود خدمات، توسعه زیرساخت‌ها و افزایش رفاه عمومی هزینه می‌شود، احتمال شکل‌گیری نگرش مثبت نسبت به عملکرد شهرداری افزایش می‌یابد. در مقابل، نبود اطلاعات روشن درباره نحوه مصرف منابع، مشاهده تفاوت در کیفیت خدمات مناطق مختلف و احساس بی‌عدالتی در دریافت عوارض می‌تواند اعتماد عمومی را کاهش دهد. بنابراین، اعتماد عمومی را می‌توان یکی از عوامل مهم در شکل‌گیری همکاری شهروندان با مدیریت شهری دانست. پاک‌نهاد و همکاران (۱۳۹۹) در بررسی الگوی همکاری مبتنی بر اعتماد، اهمیت اعتماد را در ایجاد روابط مشارکتی و تقویت همکاری میان اعضای یک مجموعه مورد توجه قرار داده‌اند. همچنین، رشیدیان و ونژادایرانی (۱۴۰۴) با بررسی رابطه ویژگی‌های مدیران و سلامت اداری و مالی، اهمیت عوامل مدیریتی و سازمانی را در ارتقای سلامت عملکرد نهادها نشان می‌دهند.

وصول درآمدهای شهری نیز به مجموعه فعالیت‌ها و فرآیندهایی گفته می‌شود که از طریق آن‌ها شهرداری درآمدهای قانونی و پیش‌بینی‌شده خود را شناسایی، مطالبه و دریافت می‌کند. این درآمدها شامل عوارض نوسازی، عوارض صدور پروانه ساختمانی، بهای خدمات شهری، درآمدهای ناشی از مجوزها، اجاره‌بهای املاک و سایر منابع قانونی هستند. عملکرد موفق در وصول درآمدها مستلزم وجود نظام شناسایی دقیق مؤدیان، تعیین صحیح بدهی‌ها، اطلاع‌رسانی مناسب، تسهیل روش‌های پرداخت، پیگیری مطالبات و مدیریت بدهی‌های معوق است. با این حال، وصول درآمدهای شهری صرفاً به توانایی اجرایی واحدهای درآمدی وابسته نیست، بلکه شرایط اقتصادی، میزان رضایت شهروندان، عدالت در دریافت عوارض و اعتماد عمومی نیز بر آن تأثیرگذار هستند. هنگامی که شهروندان فرآیند محاسبه عوارض را منصفانه و شفاف ارزیابی کنند، احتمال همکاری آنان در پرداخت به‌موقع افزایش می‌یابد. در مقابل، ابهام در مبنای محاسبه عوارض یا تصور استفاده نامناسب از منابع مالی

ممکن است تمایل به پرداخت را کاهش دهد. احمدی و امیرحسین (۱۴۰۴) در بررسی تأثیر مدیریت روابط و روان‌شناسی افراد در وصول درآمد شهرداری‌ها، به اهمیت عوامل انسانی و ارتباطی در فرآیند درآمدزایی اشاره کرده‌اند. همچنین، فیضی‌توتکله و همکاران (۱۴۰۰) با بررسی منابع تأمین درآمد شهرداری‌ها، بر ضرورت شناسایی ظرفیت‌های درآمدی و ارائه راهکارهایی برای افزایش درآمدهای پایدار تأکید دارند.

ارتباط میان شفافیت مالی، انضباط مالی و اعتماد عمومی را می‌توان از طریق سازوکار پاسخ‌گویی و اطمینان‌بخشی مالی تبیین کرد. شفافیت مالی موجب می‌شود شهروندان به اطلاعات مربوط به دریافت و هزینه‌کرد منابع دسترسی داشته باشند و بتوانند عملکرد شهرداری را ارزیابی کنند. انضباط مالی نیز اطمینان می‌دهد که این منابع مطابق قوانین، مقررات و اهداف تعیین‌شده مصرف می‌شوند. ترکیب این دو مؤلفه می‌تواند زمینه تقویت اعتماد عمومی را فراهم سازد؛ زیرا شهروندان علاوه بر اطلاع از عملکرد مالی، از وجود سازوکارهای کنترلی برای جلوگیری از انحراف منابع نیز اطمینان پیدا می‌کنند. برای مثال، انتشار گزارش‌های دوره‌ای از میزان وصول عوارض و هزینه‌کرد آن در پروژه‌های عمرانی، در صورتی که با کنترل و نظارت واقعی همراه باشد، می‌تواند اعتبار گزارش‌های مالی شهرداری را افزایش دهد. در این شرایط، شهروندان احتمالاً پرداخت عوارض را اقدامی مؤثر در تأمین خدمات عمومی تلقی خواهند کرد. از سوی دیگر، افزایش اعتماد عمومی می‌تواند هزینه‌های اجرایی وصول مطالبات را کاهش داده و همکاری داوطلبانه مؤدیان را افزایش دهد. این ارتباط نشان می‌دهد که بهبود وصول درآمدهای شهری صرفاً از طریق اقدامات تنبیهی و پیگیری‌های قانونی حاصل نمی‌شود، بلکه ایجاد اعتماد و تقویت رابطه میان شهروندان و مدیریت شهری نیز اهمیت اساسی دارد (حسینی عقدایی و همکاران، ۱۴۰۰؛ قهرمان‌نژاد، ۱۴۰۲؛ ناطقی رستمی و همکاران، ۱۴۰۵). در مجموع، مبانی نظری و مفهومی این پژوهش نشان می‌دهد که شفافیت مالی، انضباط مالی، اعتماد عمومی و وصول درآمدهای شهرداری، مفاهیمی مرتبط و تأثیرگذار بر یکدیگر هستند. شفافیت مالی با افزایش دسترسی به اطلاعات و امکان نظارت عمومی، زمینه پاسخ‌گویی بیشتر مدیریت شهری را فراهم می‌کند؛ انضباط مالی با کنترل منابع، مدیریت هزینه‌ها و رعایت مقررات، سلامت عملیات مالی را ارتقا می‌دهد؛ و اعتماد عمومی نیز می‌تواند به‌عنوان حلقه ارتباطی میان عملکرد مالی شهرداری و رفتار اقتصادی شهروندان عمل کند. در نهایت، بهبود این شرایط می‌تواند به افزایش تمکین شهروندان، کاهش مطالبات معوق و ارتقای میزان تحقق درآمدهای پیش‌بینی‌شده منجر شود. بر این اساس، نمی‌توان وصول درآمدهای شهرداری را صرفاً یک فرآیند مالی و اداری مستقل در نظر گرفت، بلکه این فرآیند باید در چارچوب نظامی یکپارچه از حکمرانی مالی، شفافیت اطلاعاتی، پاسخ‌گویی سازمانی و اعتماد اجتماعی تحلیل شود. چنین رویکردی می‌تواند مبنای مناسبی برای بررسی سازوکارهای اثرگذاری شفافیت و انضباط مالی بر عملکرد درآمدی شهرداری‌ها در بخش بعدی مقاله فراهم سازد (تقی‌زاده، ۱۴۰۱؛ صداقت، ۱۴۰۵؛ کریم‌نیا، ۱۴۰۱).

۳. سازوکارهای تأثیر شفافیت و انضباط مالی بر اعتماد عمومی و وصول درآمدهای شهرداری

شفافیت مالی از طریق فراهم‌کردن اطلاعات دقیق درباره منابع درآمدی، نحوه دریافت عوارض و چگونگی هزینه‌کرد اعتبارات، زمینه شکل‌گیری اعتماد میان شهروندان و شهرداری را فراهم می‌کند. هنگامی که شهروندان از میزان درآمدهای شهرداری، اولویت‌های هزینه‌ای و نتایج اجرای پروژه‌های شهری اطلاع داشته باشند، احساس مشارکت و مسئولیت‌پذیری بیشتری نسبت به تأمین منابع عمومی پیدا می‌کنند. در واقع، انتشار اطلاعات مالی موجب کاهش ابهام درباره عملکرد مدیریت شهری شده و امکان نظارت شهروندان بر نحوه مصرف منابع را افزایش می‌دهد. این موضوع به‌ویژه در شرایطی اهمیت دارد که بخش قابل‌توجهی از درآمدهای شهرداری از محل پرداخت‌های مستقیم شهروندان تأمین می‌شود. ارائه گزارش‌های مالی منظم،

انتشار اطلاعات قراردادها و اعلام عملکرد درآمدی و هزینه‌ای می‌تواند برداشت شهروندان از سلامت و پاسخ‌گویی شهرداری را بهبود بخشد (حسینی عقدایی و همکاران، ۱۴۰۰؛ قهرمان‌نژاد، ۱۴۰۲). همچنین، رعایت عدالت در دریافت عوارض و توزیع خدمات شهری نقش مهمی در تقویت اعتماد عمومی دارد؛ زیرا شهروندان زمانی همکاری بیشتری با شهرداری خواهند داشت که نظام دریافت عوارض را منصفانه و متناسب با قوانین ارزیابی کنند. در این چارچوب، شفافیت و پاسخ‌گویی نه‌تنها ابزارهای نظارتی، بلکه عوامل مؤثر بر تقویت مشروعیت عملکرد مالی شهرداری محسوب می‌شوند (تقی‌زاده، ۱۴۰۱).

انضباط مالی از طریق کنترل هزینه‌ها، مدیریت تعهدات، ثبت صحیح عملیات حسابداری و نظارت بر فرآیندهای درآمدی، می‌تواند ظرفیت شهرداری را برای وصول مؤثر درآمدهای قانونی افزایش دهد. زمانی که اطلاعات مربوط به مؤدیان، بدهی‌ها، عوارض و مطالبات در یک نظام اطلاعاتی منسجم ثبت شود، امکان شناسایی بدهکاران، پیگیری مطالبات معوق و جلوگیری از ثبت‌های تکراری یا اشتباه افزایش می‌یابد. همچنین، استفاده از سامانه‌های الکترونیکی پرداخت و اطلاع‌رسانی می‌تواند فرآیند پرداخت عوارض را تسهیل کرده و هزینه‌های اداری وصول درآمد را کاهش دهد. در این زمینه، استقرار سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و تقویت زیرساخت‌های نظارتی، از عوامل مؤثر در رعایت قوانین و ارتقای انضباط مالی شهرداری‌ها محسوب می‌شوند (میرزایی افشرد و اشرف، ۱۴۰۵؛ صداقت، ۱۴۰۵). از سوی دیگر، مدیریت صحیح بدهی‌ها و تعهدات مالی موجب می‌شود منابع وصول‌شده با برنامه‌ریزی مناسب به مصارف ضروری اختصاص یابند و فشار مالی ناشی از تعهدات گذشته کاهش پیدا کند (شهرابی فراهانی و همکاران، ۱۴۰۲). همچنین، بهبود ارتباط با شهروندان، اطلاع‌رسانی شفاف درباره مبالغ عوارض و ارائه روش‌های پرداخت آسان می‌تواند تمایل آنان به پرداخت به‌موقع را افزایش دهد (احمدی و امیرحسین، ۱۴۰۴). بنابراین، بهبود وصول درآمدهای شهرداری زمانی پایدار خواهد بود که اقدامات اجرایی و فناورانه با شفافیت اطلاعاتی، انضباط مالی و تقویت اعتماد عمومی همراه شوند.

۴. یافته‌های پژوهش

۴-۱. یافته‌های مطالعات و پژوهش‌های پیشین درباره شفافیت مالی و اعتماد عمومی

بررسی مطالعات و پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که شفافیت مالی یکی از عوامل اساسی در ارتقای سلامت اداری، افزایش پاسخ‌گویی و تقویت اعتماد عمومی در شهرداری‌ها محسوب می‌شود. نتایج مطالعات انجام‌شده حاکی از آن است که هرچه اطلاعات مربوط به درآمدها، هزینه‌ها، قراردادها و عملکرد مالی شهرداری در دسترس‌تر و قابل فهم‌تر باشد، امکان نظارت شهروندان و نهادهای نظارتی افزایش می‌یابد. همچنین، شفافیت اطلاعاتی می‌تواند زمینه کاهش ابهام، محدودسازی فرصت‌های فساد و افزایش اطمینان شهروندان نسبت به نحوه مدیریت منابع عمومی را فراهم کند. حسینی عقدایی و همکاران (۱۴۰۰) و تقی‌زاده (۱۴۰۱) با تمرکز بر ارائه مدل شفافیت مالی در شهرداری‌ها، اهمیت شناسایی ابعاد مختلف شفافیت و ایجاد سازوکارهای مناسب برای تحقق آن را مورد توجه قرار داده‌اند. از سوی دیگر، قهرمان‌نژاد (۱۴۰۲) بر نقش نظارت و شفافیت مالی در کاهش فساد اداری تأکید دارد. بنابراین، یافته‌های مطالعات پیشین نشان می‌دهد که شفافیت مالی علاوه بر آثار مستقیم مدیریتی، از طریق افزایش اعتماد عمومی می‌تواند بر رفتار مالی شهروندان نیز اثرگذار باشد.

۴-۲. یافته‌های مرتبط با تأثیر انضباط مالی بر افزایش وصول درآمدهای شهرداری

یافته‌های مطالعات مرتبط با مدیریت مالی شهری نشان می‌دهد که انضباط مالی از طریق کنترل هزینه‌ها، ثبت دقیق عملیات حسابداری، مدیریت بدهی‌ها و نظارت بر تعهدات، نقش مهمی در افزایش کارآمدی نظام درآمدی شهرداری‌ها دارد. برخورداری از یک نظام حسابداری منظم و اطلاعات مالی یکپارچه، امکان شناسایی دقیق درآمدهای تحقق‌یافته، مطالبات وصول‌نشده و انحرافات بودجه‌ای را فراهم می‌کند. در نتیجه، مدیران می‌توانند با شناسایی نقاط ضعف فرآیندهای درآمدی، اقدامات اصلاحی مناسب را اتخاذ کنند. میرزایی افشرد و اشرف (۱۴۰۵) بر نقش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در بهبود رعایت قوانین و انضباط مالی تأکید کرده‌اند. همچنین، صداقت (۱۴۰۵) اهمیت حسابداری مدیریت را در حکمرانی مالی شهرداری‌ها مورد بررسی قرار داده است. از سوی دیگر، مدیریت بدهی‌ها و تعهدات مالی نیز می‌تواند از فشار بر منابع درآمدی آینده جلوگیری کند و امکان تخصیص مناسب درآمدهای وصول‌شده را افزایش دهد (شهرابی فراهانی و همکاران، ۱۴۰۲). بر این اساس، انضباط مالی را می‌توان یکی از زیرساخت‌های اصلی تحقق درآمدهای پایدار و بهبود عملکرد مالی شهرداری‌ها دانست.

جدول ۱. جمع‌بندی مطالعات پیشین درباره شفافیت مالی و اعتماد عمومی

پژوهشگر و سال	محور پژوهش	یافته محوری	ارتباط با پژوهش حاضر
حسینی عقدایی و همکاران، ۱۴۰۰	مدل شفافیت مالی	شناسایی ابعاد شفافیت	تقویت اعتماد
تقی‌زاده، ۱۴۰۱	شفافیت مالی شهرداری	ضرورت نظام شفافیت	پاسخ‌گویی
قهرمان‌نژاد، ۱۴۰۲	نظارت و سلامت اداری	کاهش زمینه فساد	افزایش اعتماد
کیانی و همکاران، ۱۴۰۰	ارزیابی شفافیت تهران	شناسایی کاستی‌ها	بهبود اطلاع‌رسانی
ناطقی رستمی و همکاران، ۱۴۰۵	کشف فساد مالی	پیوند شفافیت و انضباط	سلامت مالی
پاک‌نهاد و همکاران، ۱۳۹۹	همکاری مبتنی بر اعتماد	اهمیت اعتماد در همکاری	مشارکت شهروندان

جدول ۱ نشان می‌دهد که مطالعات پیشین از زوایای مختلف بر اهمیت شفافیت، نظارت، پاسخ‌گویی و اعتماد تأکید دارند. وجه مشترک این پژوهش‌ها آن است که دسترسی به اطلاعات معتبر و امکان ارزیابی عملکرد سازمانی می‌تواند زمینه بهبود روابط میان نهادهای عمومی و ذی‌نفعان را فراهم کند. بنابراین، شفافیت مالی را می‌توان یکی از عوامل زمینه‌ساز افزایش اعتماد شهروندان به شهرداری دانست.

۴-۳. تحلیل رابطه اعتماد عمومی، رضایت شهروندان و تمکین در پرداخت عوارض

یکی از یافته‌های قابل توجه در تحلیل موضوع حاضر، ارتباط میان اعتماد عمومی، رضایت از خدمات شهری و تمایل شهروندان به پرداخت عوارض است. زمانی که شهروندان از کیفیت خدمات شهری رضایت داشته باشند و در عین حال نسبت به نحوه مصرف درآمدهای شهرداری اطمینان پیدا کنند، احتمال همکاری آنان در پرداخت به‌موقع عوارض افزایش می‌یابد. در واقع، پرداخت عوارض تنها یک رفتار اقتصادی نیست، بلکه می‌تواند تحت تأثیر برداشت شهروندان از عدالت، عملکرد و مسئولیت‌پذیری مدیریت شهری قرار گیرد. برای مثال، شهروندی که مشاهده می‌کند عوارض پرداختی در بهبود معابر، جمع‌آوری پسماند، توسعه فضای سبز و ارتقای خدمات محله‌ای هزینه می‌شود، ممکن است پرداخت عوارض را نوعی مشارکت در توسعه محیط زندگی خود تلقی کند. در مقابل، نبود شفافیت و مشاهده نابرابری در توزیع خدمات می‌تواند انگیزه پرداخت را کاهش دهد. از این رو، مدیریت روابط با شهروندان، اطلاع‌رسانی مناسب و توجه به عوامل روان‌شناختی در فرآیند وصول درآمد اهمیت دارد (احمدی و امیرحسین، ۱۴۰۴؛ پاک‌نهاد و همکاران، ۱۳۹۹).

جدول ۲. ابعاد ارتباط اعتماد عمومی و تمکین شهروندان در پرداخت عوارض

مؤلفه	وضعیت مطلوب	پیامد احتمالی	اثر بر وصول درآمد
اعتماد عمومی	اطمینان به عملکرد شهرداری	افزایش همکاری	مثبت
رضایت شهری	کیفیت مناسب خدمات	تمایل به مشارکت	مثبت
شفافیت اطلاعاتی	دسترسی به گزارش‌های مالی	کاهش ابهام	مثبت
عدالت در عوارض	دریافت منصفانه	پذیرش پرداخت	مثبت
پاسخ‌گویی	رسیدگی به شکایات	افزایش اعتماد	مثبت
اطلاع‌رسانی	آگاهی از مبالغ و قوانین	کاهش تأخیر	مثبت

همان‌طور که مشاهده می‌شود، اعتماد عمومی و رضایت شهروندان از طریق مؤلفه‌هایی مانند شفافیت، عدالت و پاسخ‌گویی می‌توانند بر رفتار پرداختی شهروندان اثر بگذارند. در نتیجه، شهرداری‌ها برای افزایش وصول درآمدها باید علاوه بر تقویت ابزارهای قانونی، به کیفیت ارتباط با شهروندان و میزان رضایت آنان از خدمات نیز توجه کنند.

۴-۴. مهم‌ترین چالش‌های تحقق شفافیت و انضباط مالی در شهرداری‌ها

با وجود اهمیت شفافیت و انضباط مالی، تحقق کامل این دو مؤلفه در شهرداری‌ها با موانع و محدودیت‌های متعددی روبه‌رو است. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها، پراکندگی اطلاعات مالی میان واحدها و مناطق مختلف شهرداری است که موجب دشواری در تجمیع اطلاعات و تهیه گزارش‌های دقیق می‌شود. همچنین، ضعف زیرساخت‌های فناوری اطلاعات، نبود سامانه‌های یکپارچه حسابداری، تأخیر در ثبت اطلاعات و ناکافی‌بودن فرآیندهای نظارتی می‌تواند کیفیت گزارش‌دهی مالی را کاهش

دهد. از دیگر چالش‌ها می‌توان به ضعف کنترل داخلی، نبود شاخص‌های مناسب ارزیابی عملکرد، انباشت بدهی‌ها، تعهدات مالی خارج از ظرفیت درآمدی و مشکلات مدیریت قراردادها اشاره کرد. این مسائل ممکن است موجب افزایش هزینه‌های غیرضروری و کاهش توان شهرداری در اجرای برنامه‌های توسعه‌ای شود. مطالعات مربوط به نظام مدیریت مالی شهرداری تهران و مدیریت بدهی‌ها نیز بر ضرورت اصلاح ساختارهای مالی و ایجاد سازوکارهای مناسب برای کنترل تعهدات تأکید دارند (کریم‌نیا، ۱۴۰۱؛ شهرابی فراهانی و همکاران، ۱۴۰۲). علاوه بر این، ضعف فرهنگ سازمانی در زمینه پاسخ‌گویی و مقاومت برخی واحدها در برابر انتشار اطلاعات نیز می‌تواند اجرای سیاست‌های شفافیت مالی را با محدودیت مواجه سازد (قهرمان‌نژاد، ۱۴۰۲).

جدول ۳. مهم‌ترین چالش‌های تحقق شفافیت و انضباط مالی در شهرداری‌ها

چالش اصلی	علت بروز	پیامد سازمانی	راهکار اولیه
پراکندگی اطلاعات	نبود سامانه یکپارچه	کاهش دقت گزارش‌ها	یکپارچه‌سازی داده‌ها
ضعف نظارت مالی	کنترل داخلی ناکافی	افزایش تخلفات	تقویت حسابرسی
بدهی‌های انباشته	ضعف مدیریت تعهدات	فشار نقدینگی	مدیریت بدهی
نبود پاسخ‌گویی	ضعف فرهنگ سازمانی	کاهش اعتماد	انتشار گزارش عملکرد
ضعف فناوری	زیرساخت ناکافی	کندی عملیات مالی	توسعه سامانه‌ها
ضعف مدیریت قراردادها	ارزیابی ناکافی ریسک	افزایش هزینه‌ها	کنترل قراردادها

جدول ۳ نشان می‌دهد که چالش‌های شفافیت و انضباط مالی تنها به مسائل حسابداری محدود نیستند، بلکه ابعاد مدیریتی، فناورانه، نظارتی و سازمانی را نیز در بر می‌گیرند. بنابراین، رفع این موانع مستلزم اصلاح هم‌زمان فرآیندهای مالی، توسعه زیرساخت‌های اطلاعاتی و تقویت فرهنگ پاسخ‌گویی در شهرداری‌ها است.

۴-۵. راهکارهای اجرایی و مدیریتی برای ارتقای شفافیت و بهبود وصول درآمدهای شهری

برای ارتقای شفافیت و انضباط مالی، شهرداری‌ها باید مجموعه‌ای از اقدامات هماهنگ و هدفمند را اجرا کنند. نخستین اقدام، استقرار سامانه یکپارچه اطلاعات مالی است که بتواند اطلاعات مربوط به درآمدها، هزینه‌ها، مطالبات، قراردادها و تعهدات را در یک بستر مشخص ثبت و پردازش کند. دومین اقدام، انتشار گزارش‌های مالی دوره‌ای و قابل فهم برای شهروندان است تا امکان آگاهی از میزان درآمدهای وصول‌شده و نحوه مصرف منابع فراهم شود. سومین راهکار، تقویت کنترل‌های داخلی و حسابرسی مستمر به‌منظور شناسایی انحرافات مالی و پیشگیری از تخلفات است. همچنین، استفاده از ابزارهای الکترونیکی پرداخت، ارسال پیام‌های اطلاع‌رسانی درباره بدهی‌های شهروندان، تسهیل فرآیند اعتراض به محاسبات عوارض و ایجاد امکان پرداخت غیرحضوری می‌تواند هزینه‌های وصول درآمد را کاهش دهد. از سوی دیگر، توجه به مدیریت بدهی‌ها و ارزیابی ریسک قراردادها موجب جلوگیری از ایجاد تعهدات غیرضروری خواهد شد. در این زمینه، استفاده از ظرفیت حسابداری

مدیریت برای تحلیل هزینه‌ها و ارزیابی عملکرد مالی می‌تواند به تصمیم‌گیری بهتر مدیران شهری کمک کند (صداقت، ۱۴۰۵؛ شهرابی فراهانی و همکاران، ۱۴۰۲؛ میرزانژاد، ۱۴۰۵).

جدول ۴. راهکارهای پیشنهادی برای ارتقای شفافیت و بهبود وصول درآمدهای شهرداری

راهکار پیشنهادی	اقدام اجرایی	هدف مورد انتظار	نتیجه نهایی
سامانه مالی یکپارچه	تجمیع اطلاعات مالی	افزایش دقت اطلاعات	شفافیت بیشتر
گزارش‌دهی عمومی	انتشار گزارش درآمد و هزینه	افزایش پاسخ‌گویی	تقویت اعتماد
کنترل داخلی	نظارت مستمر بر عملیات	کاهش تخلفات	سلامت مالی
پرداخت الکترونیکی	توسعه درگاه‌های پرداخت	تسهیل پرداخت عوارض	افزایش وصول
مدیریت مطالبات	شناسایی و پیگیری بدهکاران	کاهش مطالبات معوق	درآمد پایدارتر
ارزیابی عملکرد	مقایسه بودجه و عملکرد	اصلاح تصمیمات مالی	انضباط مالی

راهکارهای ارائه‌شده نشان می‌دهند که بهبود عملکرد مالی شهرداری نیازمند ترکیب اقدامات فناورانه، حسابداری، مدیریتی و نظارتی است. اجرای هم‌زمان این راهکارها می‌تواند علاوه بر کاهش هزینه‌های اجرایی، میزان تحقق درآمدهای پیش‌بینی‌شده را افزایش داده و زمینه ارتقای اعتماد شهروندان را فراهم کند.

۴-۶. ارائه الگوی مفهومی ارتباط شفافیت مالی، انضباط مالی، اعتماد عمومی و وصول درآمدهای شهرداری

بر اساس مبانی نظری و جمع‌بندی مطالعات بررسی‌شده، می‌توان الگویی مفهومی برای تبیین ارتباط میان شفافیت مالی، انضباط مالی، اعتماد عمومی و وصول درآمدهای شهرداری ارائه کرد.

شکل ۲. الگوی مفهومی ارتباط شفافیت مالی، انضباط مالی، اعتماد عمومی و وصول درآمدهای شهرداری

در این الگو، شفافیت مالی و انضباط مالی به‌عنوان دو مؤلفه اصلی و اثرگذار در نظام حکمرانی مالی شهرداری در نظر گرفته می‌شوند. شفافیت مالی از طریق انتشار اطلاعات، دسترسی شهروندان به گزارش‌های مالی و افزایش پاسخ‌گویی، زمینه تقویت اعتماد عمومی را فراهم می‌کند. در مقابل، انضباط مالی از طریق کنترل هزینه‌ها، رعایت مقررات، مدیریت بدهی‌ها و تقویت کنترل‌های داخلی، موجب بهبود سلامت و کارآمدی عملیات مالی می‌شود. تعامل این دو مؤلفه می‌تواند رضایت شهروندان و تمایل آنان به پرداخت به‌موقع عوارض را افزایش دهد. در نهایت، افزایش اعتماد عمومی، بهبود فرآیندهای وصول و کاهش مطالبات معوق می‌تواند به ارتقای عملکرد درآمدی و پایداری مالی شهرداری منجر شود. این الگو با توجه به مطالعات مربوط به شفافیت مالی، حسابداری مدیریت و کنترل فساد مالی قابل تبیین است (حسینی عقدایی و همکاران، ۱۴۰۰؛ ناطقی رستمی و همکاران، ۱۴۰۵؛ صداقت، ۱۴۰۵).

در مجموع، الگوی پیشنهادی نشان می‌دهد که شفافیت مالی از مسیر افزایش اعتماد و رضایت شهروندان می‌تواند بر تمکین در پرداخت عوارض اثرگذار باشد و انضباط مالی نیز با فراهم‌کردن بستر مناسب برای مدیریت منابع و کنترل عملیات مالی، اثربخشی این فرآیند را تقویت کند. بر این اساس، بهبود وصول درآمدهای شهرداری را باید نتیجه تعامل عوامل اطلاعاتی، مالی، مدیریتی و اجتماعی دانست، نه صرفاً حاصل افزایش ابزارهای قانونی مطالبه عوارض. این جمع‌بندی با رویکردهای مطرح‌شده در مطالعات مدیریت مالی شهرداری‌ها و مدل‌های شفافیت و سلامت مالی هم‌راستا است

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش شفافیت و انضباط مالی در ارتقای اعتماد عمومی و بهبود وصول درآمدهای شهرداری، به مرور و تحلیل مبانی نظری، مطالعات پیشین و سازوکارهای ارتباط میان این مؤلفه‌ها پرداخت. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که شفافیت مالی و انضباط مالی از مهم‌ترین پیش‌نیازهای تحقق حکمرانی مطلوب و پایداری منابع درآمدی در شهرداری‌ها هستند. شفافیت مالی از طریق فراهم‌کردن امکان دسترسی شهروندان به اطلاعات مربوط به درآمدها، هزینه‌ها، قراردادها و عملکرد بودجه‌ای، زمینه افزایش پاسخ‌گویی و نظارت عمومی را فراهم می‌کند. از سوی دیگر، انضباط مالی با تأکید بر رعایت قوانین، کنترل هزینه‌ها، مدیریت تعهدات، ثبت دقیق عملیات حسابداری و نظارت بر مصرف اعتبارات، موجب افزایش کارآمدی نظام مالی شهرداری می‌شود. بررسی‌ها همچنین نشان می‌دهد که این دو مؤلفه به‌صورت مکمل عمل می‌کنند و تحقق اثربخش شفافیت بدون وجود انضباط مالی و کنترل‌های مناسب نمی‌تواند به نتایج مطلوب منجر شود.

یکی دیگر از نتایج مهم این مقاله، نقش اعتماد عمومی در بهبود عملکرد درآمدی شهرداری‌ها است. شهروندان زمانی تمایل بیشتری به پرداخت عوارض و مشارکت در تأمین منابع مالی شهر دارند که نسبت به قانونی‌بودن دریافت‌ها، عدالت در محاسبه عوارض و نحوه هزینه‌کرد منابع اطمینان داشته باشند. در واقع، اعتماد عمومی می‌تواند به‌عنوان یک عامل مؤثر در تقویت تمکین مالی شهروندان عمل کند و زمینه کاهش تأخیر در پرداخت عوارض و مطالبات معوق را فراهم سازد. همچنین، رضایت از کیفیت خدمات شهری، پاسخ‌گویی مناسب به درخواست‌ها و شکایات و مشاهده نتایج ملموس هزینه‌کرد منابع عمومی می‌تواند انگیزه شهروندان برای همکاری با شهرداری را افزایش دهد. بنابراین، افزایش وصول درآمدهای شهری صرفاً از طریق تشدید اقدامات قانونی و اجرایی امکان‌پذیر نیست، بلکه به اصلاح رابطه میان مدیریت شهری و شهروندان و تقویت سرمایه اجتماعی نیز وابسته است. از سوی دیگر، یافته‌های تحلیلی نشان می‌دهد که استفاده از فناوری اطلاعات، استقرار سامانه‌های یکپارچه حسابداری، توسعه پرداخت‌های الکترونیکی و انتشار گزارش‌های مالی دوره‌ای می‌تواند نقش مؤثری در ارتقای شفافیت و انضباط مالی داشته باشد. این ابزارها امکان شناسایی دقیق درآمدها، پیگیری مطالبات، کنترل هزینه‌ها و ارزیابی عملکرد واحدهای مختلف شهرداری را فراهم می‌کنند. همچنین، مدیریت صحیح بدهی‌ها، کنترل قراردادها و تقویت نظام حسابرسی داخلی می‌تواند از ایجاد تعهدات غیرضروری و اتلاف منابع عمومی جلوگیری کند. در مجموع، می‌توان نتیجه گرفت که شفافیت مالی از طریق تقویت اعتماد عمومی و انضباط مالی از طریق بهبود مدیریت منابع، دو مسیر مکمل برای ارتقای عملکرد درآمدی شهرداری‌ها هستند. تحقق هم‌زمان این دو رویکرد می‌تواند علاوه بر افزایش میزان وصول درآمدهای قانونی، زمینه دستیابی به پایداری مالی، ارتقای کیفیت خدمات شهری و افزایش رضایت عمومی را فراهم سازد.

با توجه به نتایج و جمع‌بندی مقاله، پیشنهادهای زیر برای مدیران، کارشناسان مالی و مسئولان درآمد شهرداری‌ها ارائه می‌شود:

۱. توسعه سامانه شفافیت مالی: شهرداری‌ها باید سامانه‌ای یکپارچه برای انتشار اطلاعات مربوط به درآمدها، هزینه‌ها، قراردادها، بدهی‌ها و عملکرد بودجه‌ای ایجاد کنند تا شهروندان امکان دسترسی و ارزیابی عملکرد مالی را داشته باشند.

۲. تقویت نظام کنترل داخلی و نظارت مالی: پیشنهاد می‌شود فرآیندهای دریافت و پرداخت، ثبت اسناد، انعقاد قراردادها و تخصیص اعتبارات به‌صورت مستمر بررسی شوند تا احتمال بروز تخلفات و انحرافات مالی کاهش یابد.

۳. بهبود فرآیند وصول عوارض شهری: استفاده از سامانه‌های الکترونیکی پرداخت، اطلاع‌رسانی درباره بدهی شهروندان، تسهیل فرآیند پرداخت و ایجاد امکان پیگیری غیرحضوری مطالبات می‌تواند موجب افزایش سرعت و دقت وصول درآمدها شود.

٤. افزایش اعتماد و مشارکت شهروندان: شهرداری‌ها باید از طریق اطلاع‌رسانی درباره نحوه هزینه‌کرد عوارض، ارائه گزارش عملکرد پروژه‌های شهری و پاسخ‌گویی به درخواست‌های شهروندان، زمینه تقویت اعتماد عمومی را فراهم کنند.

٥. استقرار نظام مدیریت مطالبات: پیشنهاد می‌شود اطلاعات مربوط به مطالبات جاری و معوق به‌صورت تفکیک‌شده ثبت و طبقه‌بندی شده و برای پیگیری و وصول آن‌ها برنامه مشخصی تدوین شود.

٦. توجه به عدالت در دریافت عوارض: لازم است محاسبه و دریافت عوارض بر اساس ضوابط قانونی، معیارهای مشخص و رویه‌های یکسان انجام شود تا از شکل‌گیری احساس تبعیض و کاهش تمایل شهروندان به پرداخت جلوگیری شود.

۷. تقویت دانش مالی مدیران و کارکنان: برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه شفافیت مالی، حسابداری مدیریت، کنترل داخلی، قوانین درآمدی و مدیریت مطالبات می‌تواند توان تخصصی کارکنان شهرداری را افزایش دهد.

۸. ارزیابی مستمر عملکرد مالی: پیشنهاد می‌شود شاخص‌هایی مانند درصد تحقق درآمدهای مصوب، نسبت مطالبات معوق، میزان انحراف بودجه‌ای، سرعت وصول عوارض و میزان رضایت شهروندان به‌صورت دوره‌ای ارزیابی شوند.

پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده، رابطه میان شفافیت مالی، اعتماد عمومی و تمکین شهروندان در پرداخت عوارض با استفاده از روش‌های آماری و مدل‌سازی معادلات ساختاری بررسی شود. همچنین، انجام مطالعات مقایسه‌ای میان شهرداری‌های کلان‌شهرها و شهرهای کوچک می‌تواند تفاوت‌های موجود در نظام مدیریت مالی و عوامل مؤثر بر وصول درآمدها را مشخص سازد. بررسی نقش فناوری‌های نوین حسابداری، سامانه‌های هوشمند و هوش مصنوعی در شناسایی مطالبات معوق و افزایش شفافیت مالی نیز می‌تواند موضوع مناسبی برای تحقیقات آتی باشد. علاوه بر این، پیشنهاد می‌شود تأثیر عدالت در دریافت عوارض، کیفیت خدمات شهری و پاسخ‌گویی مدیران بر اعتماد عمومی و تمایل شهروندان به پرداخت درآمدهای قانونی به‌صورت مستقل مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

۱. قهرمان‌نژاد. (۱۴۰۲). کاهش فساد اداری با نظارت و شفافیت مالی در شهرداری‌ها در راستای تحقق سلامت اداری آن سازمان. رویکردهای پژوهشی نو در علوم مدیریت, ۳۷(۶), ۳۵۵-۳۶۷.
۲. حسینی عقدایی, قدرتی, جباری, پناهیان. (۱۴۰۰). ارایه مدل شفافیت مالی در شهرداری. حسابداری دولتی, ۸(۱), ۱۹۵-۲۱۲.
۳. تقی‌زاده. (۱۴۰۱). ارائه مدل شفافیت مالی در شهرداریها. مدیریت و حسابداری در هزاره سوم, ۱۷(۶), ۳۰۱-۳۳۰.
٤. مرتضی-کیانی, محمدحسین-معماریان, سمیه-فروغی. (۱۴۰۰). ارزیابی شفافیت مالی در حوزه شهرداریها ۱. مطالعه موردی وضعیت فعلی شهرداری تهران و پیشنهادهای ارتقای شفافیت مالی.
٥. میرزایی افشرد, اشرف. (۱۴۰۵). تحلیل اثر استقرار سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر بهبود رعایت قوانین و انضباط مالی در شهرداری تبریز. چشم انداز حسابداری و مدیریت, ۹(۱۱۳), ۱۹۰-۲۰۱.
٦. صداقت. (۱۴۰۵). مرور نظام‌مند نقش حسابداری مدیریت در حکمرانی مالی شهرداری‌ها. چشم انداز حسابداری و مدیریت, ۹(۱۱۵), ۱۴۷-۱۷۲.
۷. شهرابی فراهانی, قنبریان, دانش‌فر, سالار. (۱۴۰۲). ارائۀ چارچوبی برای مدیریت بدهی‌ها در شهرداری تهران. اقتصاد و برنامه ریزی شهری, ۴(۲), ۶۶-۸۲.

۸. کریم نیا. (۱۴۰۱). نظام مدیریت مالی شهرداری تهران: آسیب‌شناسی و راهکارها در پرتو مطالعه تطبیقی ده شهر لندن، زوریخ، نیویورک، تورنتو، اوکلند، وین، پکن، توکیو، دوبی و استانبول. پژوهشهای حقوقی, ۲۱(۵۱), ۵۱۳-۵۴۴.
۹. جواد میرزانژاد. (۱۴۰۵). مدیریت قراردادهای شهرداری‌ها با رویکرد کاهش ریسک‌های حقوقی و مالی. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری, ۹(۳۵), ۶۳-۷۵.
۱۰. رشیدیان, ونژادایرانی. "بررسی رابطه بین خویشتن شناسی مدیران وسلامت اداری ومالی (مطالعه موردی: ادارات دولتی شهرستان ملکان)." حسابداری و منافع اجتماعی ۵.۱ (۱۴۰۴): ۱۱۳-۱۳۰.
۱۱. زینب ناطقی رستمی, رویا دارابی, زهره حاجیها. (۱۴۰۵). ارائه مدل مفهومی کشف فساد مالی مبتنی بر شفافیت و انضباط مالی با رویکرد تحلیل مضمون. حسابداری، امور مالی و هوش محاسباتی, ۲(۱), ۸۳-۱۰۵.
۱۲. پاک نهاد, حجت الله, سید نقوی, دهقانان, امیری, مقصود. (۱۳۹۹). الگوی پیشنهادی همکاری مبتنی بر اعتماد در تعاونی‌های مصرف. فصلنامه تعاون و کشاورزی, ۹(۳۵), ۱۵۵-۱۸۰.
۱۳. احمدی, امیرحسین. (۱۴۰۴). تاثیر مدیریت روابط و روانشناسی افراد در وصول درآمد شهرداری‌ها. پژوهشهای جدید در مدیریت و حسابداری, ۹۷(۱۱), ۵۸۷-۶۰۱.
۱٤. فیضی‌توتکله, دوستدار, صمصام‌بزرگی. (۱۴۰۰). بررسی منابع تامین درآمدهای شهرداری ها در راستای ارائه راهکار برای افزایش درآمد پایدار. رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری, ۷۹(۵), ۱۳۵-۱۴۶.
۱۵. یزدانی, بصیری. (۱۴۰۲). نقش و جایگاه محیط اقتصاد کلان بر درآمدهای شهرداری تهران. اقتصاد شهری, ۸(۱), ۳۱-۴۶.